

Den maniske Sol

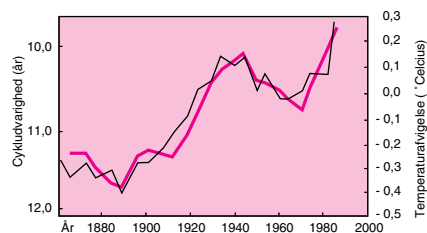
Anmeldt af geolog Jørgen Sivertsen

En virkelig "hitter" på bogsalglisten (inden for faglitteratur) og i avisernes anmeldelsesspalter, det er hvad der er blevet Nigel Calders nye bog, "Den maniske Sol", til del. Nigel Calder, engelsk videnskabsjournalist, er velbevandret inden for geologisk relaterede emner, og har fulgt med i drivhus- og klimadebatten den sidste snes år. Det er en velskrevet og spændende historie, der her fortælles, det ses at forfatteren øser af en baggrundsviden om, hvad der rører sig i forskellige videnskabelige grene.

De tre danske fysikere Friis-Christensens, Lassens og Svensmarks forskning beskrives meget indgående, lige fra det startede som en ren fritidbeskæftigelse for de to af dem, til hvad der siden hændte efter offentliggørelsen af artiklen "Length of the Solar Cycle: An indicator of Solar Activity Closely Associated with Climate" i Science i 1991. Artiklen blev milepælen, som ifølge Calder gav store problemer for IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change), en del af FN's Environment Programme og World Meteorological Organization. Kort fortalt går de tre danskeres opdagelse ud på, at der er en god korrelation mellem solpletcyklens længde og den gennemsnitlige temperatur målt på jordens landområder. Solvindens størrelse (mængden af partikler fra solen), som hænger nøje sammen med solpletcyklens længde, modulerer den mængde af kosmisk stråling, der finder vej ned gennem jordens atmosfære. En øget mængde kosmisk stråling giver flere skyer, som igen hæmmer solindstrålingen på jorden.

En videnskabelig revolution

Som Nigel Calder ser det, er det en ægte videnskabsteoretisk revolution, der her

Solcyklens varighed (tyk gul streg) og gns. temperatur på jordens kontinenter (sort streg) viser god korrelation. (Figur fra bogen)

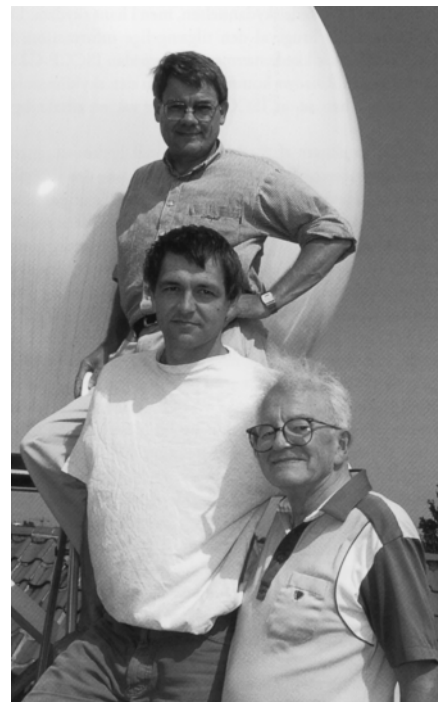
foregår inden for klimaforskningen. Hidtil (de sidste ca. 30-40 år) har den gældende konsensus inden for klimaforskning været, at den menneskelige påvirkning af miljøet har været skyld i klimaforandringer. Calder opridser, hvordan målte temperaturer igennem 50'erne og 60'erne viste et generelt fald, og dermed gav anledning til spekulationer om støvet fra ekstensiv opdyrkning af marginaljorde overalt på kloden samt industrielle uddunstninger gav mindre indstråling og dermed lavere temperaturer. Herefter, nemlig fra starten af 80'erne og frem til nu, har klimadebatten drejet sig om hvorvidt menneskets udledning af CO₂ skulle forstærke drivhuseffekten, eftersom man i denne periode har målt stigende temperaturer. Det har således været menneskets gøren og laden, man har mistænkt for at være skyld i klimaændringer, men to forskellige modeller har været opstillet for at indpasse det til målte værdier. Umiddelbart er det jo en fordel, at man blot behøver en model til at forklare omverdenen på. At benytte to- eller flere modeller kan give problemer med beskrivelsen af detaljer i randområdet mellem de to modeller. Med den danske opdagelse, som det kaldes af Calder, opstilles netop en model som kan forklare målte temperaturer i hele dette århundrede. Faktisk gives der en forklaring på klima-variationerne tilbage gennem Den Lille Istid (ca. år 1500 til ca. år 1700 e. Kr.).

Reaktioner på bogen

Med tankegangen bag denne solpåvirkede klima-model kunne vi mennesker fristes til at gøre vores udledninger til miljøet betydningsløse. Tankegangen kunne have en afsmittningseffekt på emner som f.eks. hvor stor en betydning udsættelse af genmanipulerede organismer vil have på naturen. Denne fare har adskillige kritikere været opmærksom på, og er måske en af årsagerne til at reaktionen har været meget stærk. Gennem anmeldelser og debat i flere aviser herhjemme, er bl.a. Friis-Christensen og Gyldendal, som udgiver bogen i Danmark, blevet beskyldt for at stå på industri-lobbyismens side, og vidner om, at sagen forlængst har fået en politisk karakter, og at man enten er for eller imod.

Forfatterens uafhængighed

Calder betragter sig selv som videnskabsformidler, upåvirkelig af miljø- og parti-

Eigil Friis-Christensen (bagerst), Henrik Svensmark (i midten) og Knud Lassen (forrest), alle DMI. (Foto fra bogen)

politikere. Det kan vel ikke betvivles, men det tjener samtidig som en slet skjult henvisning til IPCC's påståede afhængighed. Et andet og mere alvorligt angrebspunkt, hvor Calder er meget mere sårbar, er betragtninger over, hvorvidt bogen er blevet mere salgbar ved lanceringen af en videnskabelig revolution (godt hjulpet på vej af selvsamme bog). Friis-Christensen, en af de tre danske forskere, har ved en anden lejlighed bestemt ikke udelukket den forøgede mængde CO₂ fra industri mv., som en medvirkende årsag til de målte temperaturstigninger.

De sidstnævnte punkter over for Calder skal ikke overskygge bogens kvaliteter, spændende og velskrevet er den, og med en sensationel historie, som i sidste ende kun kan gavne klimaforskningen.

Nigel Calder: Den maniske sol. Oversat af Jan Teuber, Gyldendal 1997, farveill. 211 sider. Pris: 288,- kr.